

gg lice

SNJEŽANA ABRAMOVIĆ MILKOVIĆ

Kazalište je prostor slobode, igre i odgovornosti

Ravnateljica ZKM-a govori o međunarodnim uspjesima, suradnjama s najvažnijim europskim redateljima i tome zašto vjeruje da umjetnost može mijenjati svijet

tekst ANTONIJA NAZOR fotografije NEJA MARKIČEVIĆ/CROPIX

Snježana Abramović Milković (63) jedanaest je godina ravnateljica Zagrebačkog kazališta mladih i - ako pitate njezine suradnike - s puno mudrosti, blagosti, autoriteta, prepoznavanja dobrih projekata, umjetničkog senzibiliteta i kreativne energije vodi ZKM-ov tim. U to smo se uvjerali i na snimanju, kad je ova rođena Šibenčanka jednostavno i neopterećeno prihvatila naše sugestije oko stylinga, ali nas prvenstveno očarala svojom karizmom i ženskom energijom. Njezin su život obilježili balet s kojim je započela kao djevojčica, ali i velike suprotnosti. Iako je, naime, završila studij molekularne biologije, cijeli svoj studentski i radni vijek radila je iznimne stvari za hrvatsku kulturnu scenu: tako je 2000. osnovala Festival plesa i neverbalnog kazališta Svetvinčenat, a deset godina kasnije i Mediteranski plesni centar. Paralelno je radila kao koreografinja u operama, suradnica za scenski pokret, a koreografirala je i nekoliko cjelovečernih plesnih predstava. Osim toga,

tijekom njezina mandata ravnateljice, ZKM je u posljednjem desetljeću potvrdio status jednog od najrelevantnijih kazališta u regiji i šire. Tomu u prilog idu i gostovanja na svjetskim pozornicama, suradnje s nacionalnim kazalištima iz Litve i Španjolske, dolazak najvažnijih europskih redatelja u Zagreb te produkcija predstava koje su obilježile hrvatski teatar posljednjih godina. Snježanin odnos sa ZKM-om dodatno je dubok i osoban: u njemu je umjetnički stasala kao plesačica i koreografinja, a kroz vođenje Zagrebačkog plesnog ansambla upoznala je kazalište iznutra. Danas, iz pozicije ravnateljice, Snježana Abramović Milković otvara priču o prošlosti i sadašnjosti ZKM-a, pričajući je vlastitim očima i iskustvom.

Zagrebačko kazalište mladih u posljednjem je desetljeću pod vašim vodstvom ostvarilo međunarodne suradnje i gostovanja na svjetskim pozornicama. Koje od tih uspjeha smatrate najznačajnijima i zašto?

- Mislim da se uspjeh mjeri i distribucijom predstava, jer ako nas inozemna kazališta i međunarodni festivali žele ugostiti,

očigledno radimo dobar posao. To znači da ljude zanima što se zbiva u Hrvatskoj, u njezinim kazalištima, što je, po meni, također pokazatelj uspjeha. ZKM je toliko tražen u regiji da ne uspijemo niti odgovoriti na sve pozive, a izdvojila bih svjetska i europska gostovanja, stepenica na koju smo se popeli. Upravo na tim gostovanjima vidite gdje ste, jer izvodite predstavu pred ljudima koji imaju drugačiji mentalitet, povijest, kazališnu tradiciju, druga očekivanja od kazališta, drugačiji humor... Stoga su važne te kompajracije, iskoraci iz vlastitog okruženja. Važno je biti prepoznat što dalje od granica Hrvatske, a pritom na svakom gostovanju promoviramo i širimo hrvatsku kulturu. Stoga bih kao značajna međunarodna gostovanja izdvojila TNC u Barceloni - Katalonsko nacionalno kazalište - odlazak u Šangaj, Busan u Južnoj Koreji, kao i koprodukciju s Litavskim nacionalnim kazalištem.

U ZKM ste uspjeli dovesti i značajne europske redatelje poput Árpáda Schillinga i Olivera Frlića, koji je dugo bio odsutan s nacionalne scene. Kako su te suradnje »

"ZKM je poznat po odličnom glumačkom ansamblu koji je otvoren novim izazovima i drukčijem načinu rada - bez toga nema izlaska iz prosječnosti. Ne radi se samo o zanatu, već i o hrabrosti i shvaćanju da rad na predstavi nije samo rutina. To se održava i danas."

oblikovale današnji identitet kazališta?

- ZKM u promišljanju repertoara kao imperativ postavlja izbjegavanje sigurne zone, odnosno otvara prostor umjetničkog rizika i otuda otvorenost prema autorima koji daju šansu novim, svojim estetikama. Naglasak je na izboru autora i redatelja koji se bave aktualnim društvenim temama, a kazalište ne doživljavaju uspavano u svojoj konvencionalnosti. I Oliver i Árpád su na neki način disidenti, iz svojih zemalja odseleli su zbog političkog neslaganja i zato što žele stvarati bez cenzure i pritisaka. A upravo je ZKM kazalište koje njeguje prostor umjetničke slobode, i tu se uvijek rado vraćaju. Kako se iz repertoara ZKM-a iščitava bavljenje našom stvarnošću, a zanima nas angažirani teatar kao eho velikih društvenih promjena koje se zbivaju u svijetu - suradnja i s Oliverom i Árpádom potvrđuje ZKM kao aktivno, hrabro i inkluzivno kazalište.

Što su ZKM-u donijele suradnje s nacionalnim europskim kazalištima, onima iz Litve i Španjolske, koje su se razvile u posljednje dvije godine, a koje su po mnogočemu jedinstvene na hrvatskoj kazališnoj sceni?

- ZKM je već dugo vrijeme, kao što sam prethodno spomenula, prisutan na međunarodnoj sceni, nastupa na relevantnim festivalima, u kazališnim kućama i ulazi u zanimljive koprodukcije: sa Schauspiel Stuttgartom, Nowy Teatrom iz Varšave na projektu Europski ansambl, s Borštnikovim srećanjem i Beogradskim dramskim pozorištem na projektu Shadow Pandemic. Radili smo razmjene s Nacionalnim kazalištem iz Barcelone i Shanghai Dramatic Arts Centrom. Bili smo na gostovanju u Južnoj Koreji, redovito surađujemo s Narodnim pozorištem u Beogradu i Slovenskim narodnim gledalištem iz Ljubljane, a krajem godine realizirat ćemo koprodukciju s Litavskim nacionalnim kazalištem. Osim toga, u posljednjih deset godina gostovali smo u Poljskoj, Rusiji, Izraelu, Austriji, Italiji, Njemačkoj, Litvi, Rumunjskoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Kini, Španjolskoj, Srbiji, Sloveniji i Južnoj Koreji. ZKM se

zaista po načini međunarodne suradnje, ističe na hrvatskoj kazališnoj sceni.

Nis predstava koje ste kao ravnateljica producirali - "Hinkemann", "Črna mati zemla", "Eichmann u Jeruzalemu", "Braća Karamazovi", "Jezik kopačke" - uvrstile su se među najvažnije i najgledanije u hrvatskom kazalištu posljednjih deset godina. Koje biste od njih izdvojili kao vama najznačajnije?

- Sve komade koje sam producirala doživljam kao svoje, i jednako ih plasiram, iako na kraju svaka ima svoju "sudbinu", broj izvedbi, odjek kod publike te vlastiti festivalski život. Istaknut ću neke poput "Hinkemanna" i "Tita Andronika" Igora Vuka Torbice. To su sjajne, antologijske predstave jer je Igor bio nevjerovatno talentiran i izvršno je surađivao s ansamblom ZKM-a, zatim "Eichmann u Jeruzalemu", komad koji je već šest godina na repertoaru, i dalje izaziva velik interes publike.

Kada biste trebali sažeti današnju misiju ZKM-a u jednoj rečenici, kako biste je definirali?

- Vjerujemo u kazalište koje našu stvarnost pretvara u ono što bismo mogli ili trebali živjeti sutra. ZKM je kazalište koje svih svojih sedamdeset i sedam godina vjeruje u igru, u ljepotu, u odgovornost, u slobodu pojedinca i u radost zajedništva. Jedino takvo kazalište može biti živo.

Umjetnički ste stasali upravo u Zagrebačkom plesnom ansamblu, koji je izvodio predstave u ZKM-u. Kako je izgledao vaš prvi susret s kazalištem, sjećate li se trenutka kada ste prvi put zakoračili na ovu scenu?

- Kad sam prvi put došla u ZKM, bila sam fascinirana predivnom, velikom, amfiteatralnom pozornicom, za mene najbolja za dramu i suvremeni ples u Zagrebu.

Gdje ste i u kakvoj obitelji odrastali? Tko je na vaš umjetnički pogled najviše utjecao?

- Tata je bio strojarski inženjer, mama medicinska sestra. Tata je kao dijete svirao violinu i volio klasičnu glazbu, a da sam se zaljubila u ples, zaslužna je Sokola

Draganić, moja prva učiteljica baleta u Šibeniku. Na satove sam krenula u vili Ane Roje dok sam pohađala osnovnu školu u Šibeniku. Dolaskom u srednju školu u Zagreb nastavila sam plesnu edukaciju u Školi za ritmiku i ples Ane Maletić, i tako sam zavoljela suvremeni ples, jer daje slobodu izgradnje koreografskog jezika.

Možete li za sebe reći da nosite u sebi buntovni, punkerski duh?

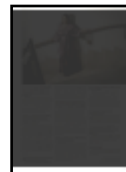
- Buntovna sam utoliko što često realiziram svoje ideje, ma koliko mukotpan put bio.

Unatoč tome što ste završili molekularnu biologiju, odlučili ste se za umjetničku karijeru. Kako je došlo do tog zaokreta?

- Biologija je bila nastavak mog srednjoškolskog obrazovanja u matematičkom razredu V. gimnazije, i moje neodlučnosti što bih studirala. Kod nas nije bilo plesne akademije, a ples me jedini istinski zanimao, pa sam se odlučila za PMF jer je moja najbolja prijateljica odlučila upisati biologiju. Tako što sam dva dana prije prijemnog ispita odustala od medicine. Ispostavilo se da je to bila odlična odluka jer sam život htjela provesti u kazalištu, a ne u bolnici. S druge strane drago mi je da sam završila PMF i cijelo vrijeme se bavila suvremenim plesom. Godine 2000. osnovala sam Festival plesa i neverbalnog kazališta Svetvinčenat, a deset godina kasnije i Mediteranski plesni centar. Paralelno sam radila kao koreografkinja u operama, suradnica za scenski pokret te koreografirala i nekoliko cjelovečernih plesnih predstava.

Jeste li požalili zbog toga, možda u financijskom smislu?

- Nikada, iako je financijski dugo bilo teško. Jer kao plesačica suvremenog plesa morala sam raditi više poslova istovremeno: kao plesni pedagog, suradnica za scenski pokret, zatim koreografkinja, pa i producentica, organizatorica. Međutim, uvijek sam radila ono što sam voljela, a to su ples i kazalište, dok su mi ostale vještine koje sam morala svladati itekako pomogle u ravnateljskom poslu.

Kada se osvrnete na prva dva mandata, a sada ste u drugom dijelu trećeg, što se u vašem odnosu prema kazalištu najviše promijenilo?

- Zapravo bih kao najveći izazov istaknula rad s ljudima. Trudim se raditi timski i motivirati suradnike. Dosta se vremena potroši na komunikaciju i koordinaciju unutar kuće, sve kako bi brojni programi koje imamo funkcionirali kako treba, jer nemamo luksuz za nesporazume.

Vratimo se u vrijeme kada je ZKM dobio svoje prostore u Teslinoj 7, u sklopu Omladinskog kulturnog centra. Kako pamтите tu atmosferu?

- Kao umjetničku, s punim dvoranama zahvaljujući i međunarodnim predstavama u sklopu festivala - Tjedna suvremenog plesa i Eurokaza. Tada sam umjetnički vodila Zagrebački plesni ansambl i bila sretna što sam devedesetih realizirala prvu međunarodnu plesnu koprodukciju s Lanonimom Imperial, plesnom kompanijom iz Barcelone. Jednostavno, ZKM je bio posebno mjesto za koje se znalo da ako želite vidjeti najnovije tendencije u kazalištu i plesu, dolazilo se tamo, uz puno druženja, radionica i tulum.

Tko su bili ljudi, umjetnici i suradnici koji su obilježili vaš rani put u kazalištu?

- Svakako Paolo Magelli, od njega sam

puno naučila o dramskom kazalištu jer sam tada radila u njegovim predstavama kao suradnica za scenski pokret. Tu su i Krešo Dolenčić, Ozren Prohić s kojima sam radila na operama, što je također bila sjajna praksa.

Što je tadašnje iskustvo Omladinskog kulturnog centra donijelo ZKM-u i na koji način osjećate da ga nasljeđuje i danas oblikuje?

- Nažalost, nekadašnji Omladinski kulturni centar, zamišljen kao mjesto koje obuhvaća izvedbenu dvoranu, Radio 101, tadašnji OTV, knjižaru AGM, umjesto kulture u centru grada - postao je ugostiteljski centar. Moram reći "nažalost", jer su se u naravi vraćali prostori namijenjeni kulturnim i društvenim sadržajima. S vremenom se dogodilo previše restorana u prostoru koji infrastrukturno nije bio namijenjen takvim sadržajima. Ali to je hrvatska stvarnost.

Koliko je tadašnje iskustvo oblikovalo vašu današnju viziju ZKM-a?

- Djelomično. Mislim da je važno stalno širiti vidike, gledati predstave, učiti, čitati. Ples mi je zasigurno usadio disciplinu i upornost, ali i ideju što jest autorsko kazalište. A ZKM često, osim korištenja literarnog predloška, radi po principu autorskog kazališta, improvizacije i gradnje scenskog materijala na probama.

Koje vrijednosti iz prošlosti nastojite održati u radu kazališta?

- ZKM je poznat po odličnom glumačkom ansamblu koji je otvoren novim izazovima i drukčijem načinu rada - bez toga nema izlaska iz prosječnosti. Ne radi se samo o zanatu, već i o hrabrosti i shvaćanju da rad na predstavi nije samo rutina. To se održava i danas, usprkos smjeni generacija.

Može li umjetnost mijenjati svijet, ispravljati неправde?

- Može, ali samo kroz mijenjanje i senzibiliziranje pojedinca, što je dragocjen proces. Zato je naša misija u ZKM-u njegovanje empatije, ljudskosti i uvažavanje različitosti.

Na kojim mjestima u Zagrebu volite provoditi slobodno vrijeme? Što vam daje inspiraciju za život, ideje, svježinu i optimizam?

- Volim Gornji grad, oduvijek sam ondje voljela zavirivati u mnogobrojna neotkrivena dvorišta. Uz to relaksira me zelenilo, parkovi i priroda.

Plešete li još i gdje?

- Samo povremeno, kod kuće. Nedostaje mi katarzični osjećaj poslije dobro otplesane predstave.

styling MARTA ŽEGURA
 kosa SALON PRIMEVISION